

Nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl apribojimų, taikomų toluolo ir trichlorbenzeno pardavimui ir naudojimui (Tarybos direktyvos 76/769/EEB dvidešimt aštuntasis pakeitimas)

KOM(2004) 320 galutinis - 2004/0111 (COD)

(2005/C 120/02)

2004 m. gegužės 11 d. Taryba, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl apribojimų, taikomų toluolo ir trichlorbenzeno pardavimui ir naudojimui (Tarybos direktyvos 76/769/EEB dvidešimt aštuntasis pakeitimas)

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. spalio 6 d. priėmė šią nuomonę. Pranešėjas - **p.Sears**.

412-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2004 m. spalio 27 – 28 d. (2004 m. spalio 27 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 165 nariams balsavus „už“, 1 „prieš“ ir 5 susilaikius, priėmė šią nuomonę:

1. Įžanga

1.1 „Esamos“ medžiagos yra tokios medžiagos, kurios, kaip manoma, Europos Bendrijos rinkoje buvo nuo 1971 m. sausio 1 d. iki 1981 m. rugsėjo 18 d. Buvo nustatyta 100 195 tokių medžiagų, kurios buvo įtrauktos į Europos esamų komercinių cheminių medžiagų sąrašą (EINECS), paskelbtą Oficialiajame žurnale 1990 m. ⁽¹⁾. Medžiagos, kurios į rinką buvo pateiktos po 1981 m. rugsėjo 18 d., yra apibrėžiamos kaip „naujos“ medžiagos; pagal atitinkamus Europos Sąjungos teisės aktus reikalaujama, kad prieš tokių medžiagų pardavimą būtų pateikiamas atitinkamas pranešimas.

1.2 Esamų medžiagų pavojus žmonių sveikatai ir aplinkai yra įprastai vertinamas pagal Tarybos reglamentą (EEB) 793/93 ⁽²⁾. Iki šiol buvo parengti keturi prioritetingi vertinimo sąrašai, kuriais turi remtis kompetentingos valstybių narių institucijos. Paskutinis iš jų buvo paskelbtas 2000 m. spalio 25 d. ⁽³⁾. Šiuose sąrašuose buvo nurodytos 141 medžiagos, kai tam tikra rizika egzistuoja dėl šių medžiagų specifinės struktūros ir žinomos arba numanomos biocheminės sąveikos arba kai rūpestį kelia jų didelės gamybos apimtys (DGA).

1.3 Valstybės narės visuose gamybos ir naudojimo etapuose vertina pavojų ir riziką, siejamą su kiekviena medžiaga, siekdamos nustatyti, ar iš tiesų egzistuoja pavojus sveikatai bei aplinkai ir, jeigu taip, – tai kokių priemonių būtina imtis siekiant sumažinti pavojų. Jeigu nustatoma, jog, nepaisant medžiagos buvimo prioritetiniame vertinimo sąraše, nėra jokio pavojaus realiam ar planuojamam jos naudojimui, arba toks pavojus labai mažas, tai kontrolės priemonės nereikalingos arba jų poveikis ir nauda geriausiai bus maža.

1.4 Toliau valstybių narių pateiktas Rizikos įvertinimo ataskaitas (RĮA) įvertina Toksiškumo, ekotoksiškumo ir aplinkos

mokslinis komitetas (CSTEE). Jeigu CSTEE sutinka su išvadomis ir pritaria bendram įvertinimo procesui, tai, esant būtinybei, rizikos sumažinimo priemonės gali būti pasiūlytos kaip Tarybos direktyvos 76/769/EEB dėl tam tikrų pavojingų medžiagų ir preparatų pardavimo ir naudojimo 1 priedo pakeitimai ⁽⁴⁾. Šis pasiūlymas yra dvidešimt aštuntasis toks pakeitimas.

1.5 Šiame pasiūlyme nurodytos dvi medžiagos (toluolas ir trichlorbenzenas) buvo įvertintos pagal anksčiau nurodytą procedūrą. Abi jos buvo įtrauktos į prioritetinių medžiagų sąrašą, kuris buvo paskelbtas 1995 m. rugsėjo 27 d. Komisijos reglamentu EB 2268/95 ⁽⁵⁾. Abi jos buvo perduotos Danijai atlikti įvertinimo procesą. CSTEE iš esmės sutiko ir parėmė vėlesnes RĮA savo nuomonėse, kurios buvo paskelbtos 2001 m. birželio 12 d. ir 2001 m. liepos 20 d. surengtuose 24-tame ir 25-tame plenariniuose posėdžiuose.

1.6 Šiame pasiūlyme pateikiamos šioms dviem medžiagoms skirtos rizikos sumažinimo priemonės, kurias valstybės narės privalo įgyvendinti per aštuoniolika mėnesių nuo Direktyvos įsigaliojimo. Komisija paskelbė pasiūlymą 2004 m. balandžio 28 d. Atlikus reikiamas procedūras ir susitarus dėl kokių nors reikiamų pakeitimų, šis pasiūlymas turi įsigalioti valstybėse narėse ne vėliau kaip 2006 m. birželio mėn.

2. Komisijos pasiūlymo santrauka

2.1 Pasiūlyme siekiama apsaugoti žmonių sveikatą bei aplinką ir sukurti (arba apsaugoti) šių dviejų medžiagų vidaus rinką. Manoma, kad tai galima padaryti nebrangiai ar net be papildomų kaštų, kadangi panaudojimo nurodytoms reikmėms apimtys sumažėjo ir kadangi yra manoma, jog egzistuoja alternatyvūs produktai.

⁽¹⁾ OL C 146A 1990 06 15

⁽²⁾ OL L 84 1993 04 05

⁽³⁾ OL L 273 2000 10 26

⁽⁴⁾ OL L 262 1976 09 27

⁽⁵⁾ OL L 231 1995 09 28

2.2 Toluolas pripažįstamas kaip universali DGA medžiaga, naudojama kaip pagrindinė žaliava cheminei sintezei ir kaip tirpiklis daugeliui pramoninių bei plataus vartojimo reikmių. Apribojimai yra įvedami, kai šios medžiagos naudojama daugiau kaip 0,1 % masės plataus vartojimo klijuose ir purškiamuose dažuose. Tokie apribojimai netaikomi jokioms pramoninėms reikmėms ir yra skirti apsaugoti vartotojų sveikatą.

2.3 Trichlorbenzenas yra naudojamas rečiau, kaip tarpinis junginys tam tikriems herbicidams ir kaip proceso tirpiklis uždaroje sistemoje. Apribojimai yra įvedami, kai šios medžiagos naudojama daugiau kaip 0,1 % masės bet kokioms reikmėms, išskyrus tuos atvejus, kai ši medžiaga naudojama kaip tarpinis junginys. Tuo būdu apribojami bet kokie galimi pardavimai plačiam vartojimui ir suteikiama papildoma darbuotojų sveikatos apsauga.

2.4 Dviems produktams, kuriems yra taikomas šis pakeitimas, pasiūlymo priede yra skirti CAS numeriai 108-88-3 120-82-1. Naudojimo apribojimai bus įrašyti į Direktyvos 76/769/EEB 1 priedą.

2.5 Valstybės narės privalės per vienerius metus priimti įstatymus, būtinus įgyvendinant šią direktyvą, o atitinkami kontrolės mechanizmai turi įsigalioti dar per šešis mėnesius. Toks laikotarpis bus skaičiuojamas nuo šio pasiūlymo įsigaliojimo, prieš tai pasikonsultavus, kaip reikalauja Sutarties 95 straipsnis, su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu (EESRK) ir pritaikius bendrų sprendimų su Europos Parlamentu procedūrą.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Kaip ir dvidešimt šeštasis Tarybos direktyvos 76/769/EEB (apribojimai nonilfenolio, nonilfenolio etoksilato ir cemento tiekimui rinkai ir naudojimui) pakeitimas⁽¹⁾, dėl kurio EESRK savo nuomonę pateikė 2003 m. kovo mėn., šis pasiūlymas taikomas tarpusavyje nesusijusioms medžiagoms, kurios aiškumo sumetimais bus aptartos atskirai (tarp šių dviejų pakeitimų įsiterpiantis dvidešimt septintasis pakeitimas dėl policiklinių aromatinių angliavandenilių užpilduose ir padangose yra paskelbtas, tačiau visa dar peržiūrimas).

4. Toluolas

4.1 Toluolas yra skaidrus bespalvis skystis, turintis savitą kvapą. Jis taip pat žinomas kaip metilo benzenas; jam būdinga

antra pagal paprastumą (po benzeno) aromatinė struktūra – šešių elementų žiedas su prijungta vieno elemento (alkilo) anglies grandine. Jis randamas naftos žaliavoje, kai kuriuose augaluose ir medžiuose, vulkanų ir miško gaisrų išmetamose medžiagose; be to, jis gali būti gaminamas labai dideliais kiekiais iš anglies ar naftos žaliavos.

4.2 Pasak pramonės šaltinių, 2002 m. pasauliniai toluolo gamybos pajėgumai ir gamybos lygis buvo atitinkamai 20 mln. tonų ir 14 mln. tonų. 75 % šių pajėgumų yra JAV, Azijoje ir Japonijoje. CSTE nuomonėje nurodoma, kad 1995 m. produkto gamybos apimtys ES sudarė 2,6 mln. tonų. Daug didesni kiekiai yra gaunami įprastinės gazolino gamybos metu ir prisideda prie bendros rizikos; pastarieji kiekiai nėra įtraukti į bendrus skaičius⁽²⁾.

4.3 Toluolas pirmiausiai yra naudojamas kaip žaliava uždaroje sistemoje benzeno, uretano putų ir kitų cheminių produktų gamybai ir, daug mažesniais kiekiais, – kaip tirpus nešiklis dažams, rašalams, klijams, farmacijos ir kosmetikos produktams. Jo poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai plačiai ištyrinėtas ir visuotinai pripažintas suinteresuotų šalių. Aiškiai būtina minimalizuoti bet kokią nereikalingą realų ar teorinį nekontroliuojamą poveikį, ypač tais atvejais, kai egzistuoja alternatyvūs produktai, turintys panašią tirpdyimo galią.

4.4 Šiame pasiūlyme nurodytas dvigubas medžiagos panaudojimas patenka į pastarąją kategoriją. Toluolo, kaip tirpiklio plataus vartojimo klijuose ir purškiamuose dažuose, naudojimas nėra nei būtinas, nei remiamas jo gamintojų Europoje. Yra manoma, kad šioms dviem reikmėms medžiagos parduodama mažai arba neparduodama visiškai. Todėl tai daugiau atsargos priemonė, greičiausiai neturinti didesnės įtakos gamintojų kaštams ar vartotojų pasirinkimui ar sveikatai.

4.5 EESRK pripažįsta, kad svarbiausias reikalavimas – užtikrinti, kad dideli toluolo kiekiai darbo vietose būtų saugiai laikomi uždaroje sistemoje. Šis pasiūlymas užtikrina, kad plačioji visuomenė už kontroliuojamos darbo aplinkos ribų tiek dabar, tiek ateityje bus reikiamai apsaugoti nuo nereikalingo poveikio. Todėl EESRK remia šią pasiūlymo dalį.

5. Trichlorbenzenas

5.1 Situacija su trichlorbenzeno smarkiai skiriasi nuo pateiktosios ankščiau, todėl reikalingi tam tikri pasiūlymo pakeitimai ir paaškinimai.

⁽²⁾ Duomenys iš APA (Aromatinių medžiagų gamintojų asociacijos), kuri yra CEFIC (Europos cheminių medžiagų pramonės tarybos) narys.

⁽¹⁾ OL L 178 2003 07 17

5.2 „Trichlorbenzenas“ yra specialiai gaminamas chemikalas, kuris neaptinkamas gamtoje, išskyrus kitų chloruotų aromatinių junginių skilimo būdu. Egzistuoja trys skirtingi izomerai, atsižvelgiant į chlorino atomų vietą aplink šešių elementų anglies žiedą. Kiekvienam iš jų būdingos (šiek tiek) skirtingos fizinės savybės ir biocheminė sąveika, pavyzdžiui, matuojant jų LD50 vertes. Kiekvienas iš jų turi skirtingą CAS ir EINECS numerį. Be to, bendras „trichlorbenzeno“ įrašas yra tiek CAS, tiek EINECS registruose. Visus juos galima išigyti komerciniais pagrindais JAV ir kitur. Manoma, kad 1,3,5-trichlorbenzenas Europoje nebegaminamas. Registruose pateikta informacija yra tokia (1):

EINECS numeris	201-757-1	204-428-0	203-686-6	234-413-4
CAS numeris	87-61-6	120-82-1	108-70-3	12002-48-1
Izomerai	1,2,3-	1,2,4-	1,3,5-	-
Forma	Balti dribsniai	Skaidrus skystis	Balti dribsniai	Skaidrus skystis
Lydimosi taškas °C	52-55	17	63-65	-
Oralinis, žiurkės LD50 mg/kg	1830	756	800	-
UN numeris	2811	2321	2811	-

5.3 RJA ir CSTE nuomonėje pateikiama nuoroda į 1,2,4-trichlorbenzeną, su aukščiau įvardintais EINECS ir CAS numeriais. Šis vienas CAS numeris (o todėl ir vienintelis ištirtas izomerai) patvirtinamas šio pasiūlymo priede, tačiau ne pavadinime ar tekste.

5.4 Gaminami skirtingo grynumo laipsnio izomerai, kaip tarpiniai junginiai uždaroje sistemoje tam tikrų herbicidų, pesticidų, dažų ir kitų specialiųjų cheminių preparatų sintezei. Kai izomero struktūra ne tokia svarbi, uždaroje sistemoje gali būti naudojamas izomerų mišinys, kaip tirpus nešiklis dažams arba kaip procesų reguliatorius ar karščio perdavimo terpė; purškiamose medžiagose – kaip korozijos inhibitorius ir techniniuose aliejuose.

5.5 ES (ir kitur) visų pirma naudojamas skirtingo grynumo 1,2,4-trichlorbenzenas (1,2,4-TCB). Manoma, kad nuo XX a. devintojo dešimtmečio gamyba palaipsniui mažėjo. Remiantis OSPAR jūrinės aplinkos apsaugos komisijai pateiktais duomenimis, 1994 m. 1,2,4-TCB gamyba sudarė 7 – 10 tūkstančių tonų; 1,2,3-TCB – mažiau kaip 2 tūkstančių tonų; o 1,3,5-hypen TCB – mažiau kaip 200 tonų (2). 2000 m. birželio mėn. OSPAR visus tris izomeras atskirai įrašė į Pavojingų medžiagų, kurių atžvilgiu būtina imtis prioritetinių veiksmų, sąrašą. 2001 m. liepos mėn. CSTE nuomonėje taip pat nurodoma, kad Europoje 1994 – 1995 m. buvo pagaminta 7 tūkstančiai tonų šios medžiagos. Gamybos lygis ir toliau mažėjo ir šiuo metu, kaip manoma, sudaro pusę anksčiau nurodyto lygio, o didesnįjį produkcijos dalis yra skirta eksportui (3).

5.6 Manoma, kad šiuo metu ES/OSPAR regione yra likęs tik vienas šios medžiagos gamintojas. Teigiama, kad parduodami

(1) Europos cheminių preparatų biuro interneto svetainė (<http://ecb.jrc.it>).

(2) Duomenys iš „Eurochlor“, kuris yra CEFIC narys.

(3) CSTE nuomonės galima rasti Sveikatos ir vartotojų apsaugos generalinio direktorato interneto svetainėje.

tik izomerai 1,2,4-TCB ir 1,2,3-TCB, kurie yra naudojami kaip tarpiniai junginiai, – tai prieš pristatymą privalo patvirtinti kiekvienas vartotojas, pateikdamas raštišką pranešimą apie numatomą panaudojimą.

5.7 Komisija ir CSTE žino bei pripažįsta ribotą kiekį kitų panaudojimo uždaroje sistemoje būdų, pavyzdžiui, kaip procesų tirpiklis be išleidimo į išorinę aplinką. Kadangi šiuo pasiūlymu yra numatoma leisti pagrindinę gamybą, kartu itin griežtai apribojant emisiją, susijusią su atviru naudojimu, būtų tikslinga šio pasiūlymo priede šį būdą įrašyti tarp leistinų naudojimo būdų.

5.8 EESRK mano, kad, atsižvelgiant į anksčiau pateiktas pastabas, šis pasiūlymas užtikrins geresnę apsaugą darbo vietoje ir visiškai pašalins bet kokią pavojų, susijusį su galimu poveikiu už darbo vietos ribų. Atrodo, kad dauguma trichlorbenzeno ir konkuruojančių produktų gamintojų ir vartotojų tikėjosi šio pasiūlymo. Todėl jo poveikis gamintojų ir vartotojų kaštams turėtų būti nedidelis. Todėl EESRK remia šią pasiūlymo dalį.

6. Specifiniai komentarai

6.1 Kaip nurodyta anksčiau, EESRK pastebi, kad šis pasiūlymas turi būti pagrįstas atitinkama RJA ir CSTE išvada, todėl jis turi būti siejamas tik su 1,2,4-TCB. Tai turi būti aiškiai nurodyta pavadinime ir tekste. Laimei, apribojimų poveikis medžiagos naudojimui liks toks pat, kadangi šis izomerai yra pagrindinė izomero mišinio TCB, anksčiau pardavinėto naudojimui tirpikliuose arba purškiamose medžiagose, sudėtinė dalis.

6.2 Būtina leisti naudoti medžiagą kitose uždaroje sistemoje, atitinkamo apribojimo pabaigoje įrašant žodžius „arba kitose uždaroje sistemoje, kur neįmanomas išmetimas į aplinką“.

6.3 EESRK apgailestauja, kad, kaip ir ankstesnių Tarybos direktyvos 76/769/EEB pakeitimų atveju, tarpusavyje nesusiję produktai buvo susieti viename dokumente, kurį gali tekti specifiškai ir nuolat taisyti atsižvelgiant į išorinę situaciją; tai nedera su gero, savalaikio ir efektyvaus valdymo principais. Jeigu tokius sprendimus lemia riboti ištekliai šiame itin svarbiame baigiamajame rizikos sumažinimo priemonių suderinimo etape, tai tokius apribojimus būtina įveikti kaip galima greičiau.

6.4 EESRK atkreipia dėmesį, kad paskutinis prioritетinių medžiagų įvertinimo sąrašas buvo paskelbtas 2000 m. spalio mėn. EESRK apgailestauja, kad šio požiūrio atsisakyta gerokai prieš galimybę įgyvendinti kitas procedūras, tokias kaip REACH. Tenka apgailestauti dėl tokios situacijos.

6.5 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad CSTEЕ praeityje vaidino svarbiausią vaidmenį, ir tikisi, kad buvo imtasi reikiamų veiksmų siekiant užtikrinti tokį vaidmenį ateityje, nepaisant to, kad neseniai buvo paskelbta apie mokslinių komitetų struktūros ir atsakomybės pasikeitimus.

6.6 EESRK pritaria plačiai reiškiamam susirūpinimui dėl to, kiek užtrunka medžiagų įvertinimas pagal dabartinę sistemą. Šių dviejų produktų atveju iki atitinkamo teisės akto įsigaliojimo bus praėję beveik 11 metų. Penki metai bus praėję nuo to, kai CSTEЕ paskelbė apie RĀA tinkamumą. Įsigaliojus teisės aktui nė viena suinteresuota pusė neturės jokių išlaidų, tačiau nebus ir aiškios naudos nei sveikatai, nei aplinkai. Kadangi nėra daugiau informacijos, tai neįmanoma pasakyti, ar tai yra gerai (rinka prisitaikė prie tęstinio rizikos įvertinimo spaudimo) ar blogai (pasiekta labai mažai, tuo tarpu kaštai visiems suinteresuotiesiems buvo dideli), arba kaip pasiekti norimo pagerėjimo.

6.7 Todėl EESRK mano, kad, papildant kitus pasiūlymus (tokius kaip REACH) ir siekiant užtikrinti, kad tai iš tiesų pagerintų egzistuojančius procesus, o ne atitrauktų nuo jų, būtina neatidėliojant įvertinti lėtos pažangos priežastis. Tai turi būti atliekama sėkmingos ir konkurencingos žiniomis pagrįstos Europos ekonomikos struktūroje, paraleliai su kitais šiuo metu vykdomais tyrimais, skirtais nustatyti šių procesų, turinčių atnešti naudos sveikatai ir aplinkai, poveikį, kaštus ir privatumus.

2004 m. spalio 27 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkė

Anne-Marie SIGMUND
